

Кузнецов Вадим Сергійович

магістр філософії, викладач циклової комісії з загальновійськових та загальноосвітніх дисциплін

Військовий коледж сержантського складу

Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

вул. Динамівська, 4-А, Харків, Україна

orcid.org/0009-0006-5143-306X

ЕТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ЦИФРОВЕ Я»: ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ПРИВАТНІСТЬ У ВІРТУАЛЬНОСТІ

У статті здійснено ґрунтовний філософсько-теоретичний аналіз проблеми онтології «цифрового Я» та критичної необхідності обґрунтування нової моделі етичної відповідальності за збереження ідентичності та приватності індивіда в умовах домінування інформаційно-комунікаційних технологій та становлення Інфосфери.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що класичні етичні та правові парадигми, успадковані від аналогового суспільства, виявилися неспроможними адекватно описати та врегулювати феномени, породжені Big Data, алгоритмізацією соціального життя та всеохоплюючим цифровим наглядом. Визначено, що в сучасному світі приватність перестає бути лише індивідуальним правом, трансформуючись у критичну онтологічну умову для реалізації свободи волі та формування автентичної особистості.

Метою роботи є філософське обґрунтування етичної відповідальності суб'єктів віртуального буття, спрямованої на захист онтологічної цілісності людського «Я», що формується на перетині фізичної та віртуальної реальностей. Для досягнення цієї мети застосовано **діалектичний та компаративний методи у синтезі з онтологічним, аксіологічним та соціально-філософським аналізом**. Теоретичною базою слугували концепції М. Гайдеггера (розуміння техніки, Bestand), Л. Флоріді (філософія інформації, inforg, Інфосфера), Х. Ніссенбаум (контекстуальна цілісність приватності) та Г. Йонаса (принцип відповідальності).

У результаті дослідження встановлено, що під впливом тотальної цифровізації відбувається онтологічний зсув: людське «Я» змушене функціонувати як «інфорг» – інформаційний організм, інтегрований в Інфосферу. Це несе ризик його редукції до категорії «Знаряддя» (Bestand) – облікованого, профілізованого та готового до експлуатації ресурсу в системі капіталізму нагляду. Ця редукція становить пряму загрозу для самоцінності та автентичності буття індивіда.

Критично переосмислено категорію приватності, натомість обґрунтовано концепцію «контекстуальної цілісності», згідно з якою етичне порушення приватності полягає не стільки у факті збору даних, скільки у порушенні контекстуальних норм інформаційного потоку між різними соціальними сферами. Збереження цих норм є необхідною умовою для підтримки онтологічної цілісності індивідуального буття.

Сформульовано філософські підстави для розширеної цифрової етики. Обґрунтовано необхідність переходу від етики індивідуальної дії до етики передбачення та оцінювання довгострокових технологічних ризиків. Проаналізовано соціально-філософські наслідки цифрового нагляду, зокрема формування «цифрового паноптизму» та «плинної сучасності», що провокують самоцензуру та деформацію справжнього «Я».

Ключові слова: онтологія, цифрове «Я», Інфосфера, інфорг, приватність, контекстуальна цілісність, етична відповідальність, принцип відповідальності.

Вступ. У сучасному світі, що динамічно трансформується під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальне суспільство перестає бути лише метафорою, набува-

ючи ознак самостійної та визначальної форми людського буття. Ця трансформація викликає необхідність глибокого філософсько-онтологічного переосмислення ключових категорій, які формують моральну архітектуру людського співіснування, зокрема, категорій ідентичності, приватності та етичної відповідальності.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що класичні етичні та правові моделі, сформовані в епоху аналогового суспільства, виявляються недостатніми для опису та регулювання феноменів, породжених Інфосферою (Л. Флоріді). В умовах паноптичного нагляду, профілювання та автоматизованого прийняття рішень (Big Data) приватність зі статусу індивідуального права переходить у статус критичної соціальної цінності та умови для реалізації свободи волі та автентичного буття.

У загальному вигляді проблема полягає у конфлікті між технологічним імперативом збору та обробки даних, який перетворює людину на «цифровий запас» (М. Гайдеггер) та необхідністю збереження онтологічної цілісності «Я» у віртуальному просторі. Цей конфлікт вимагає постановки низки ключових філософських питань: як формується та в чому полягає сутність «цифрового Я»? Яким є онтологічний статус персональних даних? І, найголовніше, якими є підстави та межі етичної відповідальності суб'єктів, якими є користувач, платформа, розробник, за захист приватності як умови вільного та цілісного віртуального буття?

Вирішення цієї проблеми має прямий зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями: розроблення оновленого етичного інструментарію та аксіологічних моделей для оцінки впливу цифрових технологій на фундаментальні права та свободи людини (з опорою на принцип відповідальності Г. Йонаса та концепцію контекстуальної цілісності Х. Ніссенбаум); обґрунтування філософських засад для формування цифрової етики та міжнародних регуляторних норм, спрямованих на запобігання перетворенню віртуального суспільства на простір тотального контролю та втрати індивідуальної автономії.

Мета та завдання статті. Мета статті є комплексною і полягає у філософсько-теоретичному обґрунтуванні етичної відповідальності за збереження онтологічної цілісності людського «Я» в умовах функціонування віртуального суспільства, де приватність перетворюється на динамічну категорію та ключову умову автентичного буття.

Досягнення цієї мети деталізується в таких завданнях:

1. Визначити онтологічний статус «цифрового Я» та персональних даних, встановивши, як саме технології Big Data та алгоритми впливають на буття та ідентичність індивіда.
2. Проаналізувати аксіологічну цінність приватності як невід'ємної складової свободи та автономії особистості у віртуальному просторі, переходячи від традиційного розуміння приватності як «права бути залишеним наодинці» до розуміння її як «контекстуальної цілісності».
3. Сформулювати філософські підстави етичної відповідальності у віртуальному суспільстві, розширюючи традиційну етику дії до етики передбачення та технологічної відповідальності, що покладається як на індивідуальних користувачів, так і на технологічних гігантів.
4. Обґрунтувати необхідність створення нової нормативної бази (цифрової етики), заснованої на розумінні віртуального простору як поля реалізації моральних зобов'язань, а не лише технологічної нейтральності.

Методи дослідження включають діалектичний та компаративний методи, які застосовано у синтезі з онтологічним, аксіологічним та соціально-філософським аналізом.

Аналіз останніх досліджень, що стосуються онтології «цифрового Я» та етичної відповідальності за приватність у віртуальному суспільстві, свідчить про наявність значного філософського фундаменту, проте й окреслює низку невирішених проблем. Дослідження спираються на три основні напрямки, які взаємодоповнюють один одного.

В онтології інформації та технологій роботи Лучано Флоріді з інфо-онтології та концепції інфосфери є наріжними. Флоріді визначає людину як «інфорга» (inforg), чие буття нерозривно пов'язане з інформаційним середовищем. Він започатковує етику інформації (IE), яка поширює моральні зобов'язання на всю інфосферу, включаючи захист інформаційного буття [8, с. 118].

Сучасні філософи, зокрема, М. Гайдеггер [5, с. 56], використовують його концепцію «Поставу» (Gestell), щоб критично осмислити, як цифрові платформи перетворюють приватність та ідентичність користувача на «запас» (фонд), готовий до автоматизованої експлуатації.

У результаті наукового пошуку наразі встановлено онтологічний зв'язок між технологіями (особливо Big Data) та формою існування людини, обґрунтовано, що приватність має не лише правовий, але й онтологічний статус, що є умовою цілісності «цифрового Я».

У дослідженнях з аксіології та етики приватності важливу роль відіграють дослідження Хелен Ніссенбаум. Її теорія контекстуальної цілісності революціонізувала розуміння приватності. Вона стверджує, що приватність порушується не фактом збору даних, а порушенням норм потоку даних у певному соціальному контексті [10, с. 152–153]. Це забезпечує більш гнучку та релевантну етичну рамку, ніж класична етика.

«Принцип відповідальності» Ганса Йонаса [7, с. 67–83] використовується для розширення етичних зобов'язань на майбутні наслідки технологічних рішень, що є критичним для довгострокового захисту приватності.

Як бачимо, вирішеною на сьогодні є лише частина проблеми. Відбувся перехід від приватності як «права на самотність» до приватності як «контекстуальної справедливості» та «відповідальності перед майбутнім». Сформовано етичну рамку для оцінки зловживань даними.

У соціальній філософії нагляд варто згадати Шошану Зубофф та її концепцію «Капіталізму нагляду» [3, с. 68], де зафіксовано практичний механізм, за якого персональні дані експлуатуються для отримання прибутку, що є головним джерелом порушення приватності.

Заслужовують на увагу постфукіанські дослідження, зокрема, актуалізація ідей М. Фуко про паноптизм [2, с. 111] для аналізу цифрового нагляду, де індивід постійно перебуває під невидимим моніторингом, що змушує його до самоцензури та самоконтролю, спотворюючи автентичне «Я».

З точки зору соціальної філософії вирішена частина проблеми: детально описано механізми та суб'єктів порушення приватності (корпорації), а також соціальні наслідки постійного контролю.

Незважаючи на потужний філософський аналіз, залишаються відкритими питання, на які маємо надію знайти відповідь.

Досліджуючи онтологічну цілісність «цифрового Я» та етичну відповідальність за приватність, зосередимося на працях, які концептуалізують сутність технологій та буття людини в інформаційному світі, зокрема, розглянемо ідеї Мартіна Гайдеггера, Дона Іде та Лучано Флоріді, що є важливим для формування необхідного онтологічного фундаменту.

Мартін Гайдеггер у роботі «Питання про техніку» пропонує розглядати техніку не як інструмент, а як спосіб розкриття (розпечатування) буття у сучасну епоху. Його центральна ідея – «Рамка» (або «Опора», нім. Gestell) – позначає примусовий, тотальний спосіб, яким сучасна техніка організовує світ. Рамка викликає все суще до проявлення, щоб мати його готовим до використання як Знаряддя (Bestand) – ресурс, який можна в будь-який момент облікувати, зберігати та експлуатувати [5, с. 57].

Якщо вчення Гайдеггера транслювати у контекст Big Data та віртуального суспільства, людина та її приватність розглядаються саме як Знаряддя. Ідентичність користувача перетворюється на колекцію поведінкових даних, що підлягає алгоритмічній обробці. Це є фундаментальною загрозою, адже індивід позбавляється своєї унікальності та автентичності, перетворюючись із Суб'єкта на Об'єкт-ресурс. Етична відповідальність тут має починатися з протистояння цьому онтологічному зведенню людини до Знаряддя.

Дон Іхде як представник феноменології технологій, у праці «Технології та світ життя: від саду до Землі» досліджує, як технології стають каналами між нашим досвідом у світі і самим собою [11]. Він аналізує відносини між людиною та технологією, зокрема, відносини втілення (коли технологія стає частиною нашого сприйняття) та герменевтичні відносини (коли ми інтерпретуємо світ через технологічні відображення, наприклад, дані на екрані). Автор розглядає технологію не як нейтральний інструмент, а як медіатор, що формує горизонти сприй-

няття світу та саморозуміння людини. Центральною ідеєю є концепт «життєсвіту», який у добу техніки стає дедалі більше зумовленим технологічними артефактами, що посередковують досвід. У контексті сучасного цифрового середовища ця позиція набуває нового виміру: технологічні медіа створюють умови для існування «цифрового Я» як онтологічного феномена, який одночасно розширює та вразливим чином обмежує суб'єкта. «Цифрове Я» функціонує у віртуальному бутті, де межі ідентичності та автентичності постійно піддаються ризику розмивання. Д. Іхде можна інтерпретувати як попередника сучасних дискусій щодо етичної відповідальності за збереження ідентичності та приватності: технологічні інтерфейси не лише відображають особистість, а й конституують нові форми самості, залежні від алгоритмів, цифрових профілів і соціальних мережових структур. Таким чином, книга Іхде дає філософські підстави для розгляду проблем приватності та ідентичності у цифровому просторі як онтологічно значущих питань, що виходять за межі прикладної етики й стосуються самого способу буття людини у технологічно насиченому світі. Виходячи із бачення Д. Іхде, цифрові інтерфейси, соціальні мережі та мобільні пристрої не просто інформують нас: вони структурують наше самосприйняття та формують ідентичність. Коли ми взаємодіємо через ці технології, наше «цифрове Я» конструюється як профіль та слід, який ми не повністю контролюємо. Ідеї Д. Іхде дозволяють дослідити, як ця техногенна зміна Життєвого Світу (Lifeworld) впливає на те, що ми вважаємо приватним, і як ми відповідаємо за свій образ, який постійно інтерпретується іншими.

Лучано Флоріді закладає основу інформаційного реалізму [6, с. 42]. Він стверджує, що все суще належить до Інфосфери (Infosphere), тобто глобального інформаційного середовища. Ключовим поняттям є інфо-Я (inforg), людина як інформаційний організм, чие буття нерозривно пов'язане з інформацією. Втрата приватності, з цієї точки зору, є формою деіндивідуалізації, коли наше inforg розчиняється в Інфосфері, втрачаючи свою унікальність та автономію. Концепція Флоріді є прямою основою для обговорення «віртуального буття». Приватність тут – це не лише право, а захист цілісності inforg і контроль над його межами. Порушення приватності розглядається як порушення онтологічної безпеки та інформаційної цілісності індивіда. Це забезпечує надійну основу для Інформаційної Етики (ІЕ), яка покладає моральні зобов'язання на всі елементи Інфосфери, включаючи розробників та платформи.

Дослідження онтології «цифрового Я» та етичної відповідальності вимагає переходу від аналізу сутності технологій до розуміння того, як ці технології формують соціальну взаємодію, ідентичність та механізми контролю у віртуальному суспільстві. У цьому контексті незамінними є ключові ідеї Мішеля Фуко та Зигмунта Баумана.

Мішель Фуко у своєму класичному творі «Наглядати і карати» розробив концепцію Паноптизму, яка залишається гостро актуальною для віртуального простору. Паноптизм, ідеальна архітектура в'язниці, розроблена Джеремі Бентамом, створює ситуацію, в якій суб'єкт завжди потенційно видимий, але ніколи не знає, чи справді за ним спостерігають у цей конкретний момент [9, с. 16]. У цифровому світі ця ідея перетворюється на цифровий паноптизм. Соціальні мережі, пошукові системи та «розумні» пристрої створюють систему тотального обліку та постійної фіксації поведінки. Користувач, знаючи, що кожен його клік, кожна транзакція та повідомлення залишає цифровий слід, впроваджує самоконтроль та самоцензуру. Це є прямим посяганням на приватність і спотворює автентичне «Я», змушуючи його діяти не вільно, а відповідно до очікуваного алгоритмами профілю. Фуко допомагає зрозуміти, що втрата приватності – це не лише економічна, а й політико-філософська проблема контролю та влади.

Соціальний філософ Зигмунт Бауман у праці «Плинна сучасність» описує сучасний стан суспільства, де соціальні зв'язки, інститути та ідентичності втратили свою стійкість і набули плинного, мінливого характеру. Віртуальне суспільство є ідеальною лабораторією для Бауманової плинної ідентичності. У мережі ідентичність постійно конструюється та деконструюється за допомогою профілів, аватарів та тимчасових зв'язків. Ідентичність стає проєктом, який вимагає постійного оновлення та підтвердження. Приватність у віртуальному світі та-

кож стає плинною: її межі постійно розмиті, а її цінність є ситуативною та залежить від контексту. Постає питання про відповідальність за Плинне Я: якщо «Я» є настільки мінливим, тоді як зберегти онтологічну цілісність і, відповідно, етичну відповідальність за дії? Бауман допомагає усвідомити, що етична відповідальність у віртуальному просторі – це не збереження незмінної сутності, а відповідальність за вибір і конструювання власного плинного «Я» у світі, де технології сприяють швидкому забуттю та від'єднанню від наслідків дій [2, с. 67–69].

Таким чином, Фуко закладає рамку для аналізу контролю над «цифровим Я», а Бауман – для аналізу його мінливої природи, що разом формує соціально-філософський фундамент для дослідження етичної відповідальності.

Логічно, філософський аналіз «цифрового Я» та механізмів контролю завершуємо розробкою нормативної бази, яка визначає межі та суб'єктів етичної відповідальності у віртуальному суспільстві. Для цього необхідно звернутися до праць Ганса Йонаса, що стосуються технологічного ризику, та Хелен Ніссенбаум, що пропонує нову етичну модель приватності.

Ганс Йонас у праці «Принцип відповідальності» [7] здійснив революційний зсув у традиційній етиці. Він стверджує, що етика, яка ґрунтується лише на взаємодії індивідів у сьогоденні, є неадекватною перед обличчям сучасних технологій, які мають глобальні та незворотні наслідки для майбутнього. Йонас пропонує імператив відповідальності, який вимагає, щоб діяльність людини була узгоджена з необхідністю збереження можливості автентичного людського життя на планеті. У контексті технологій це трансформується в етику передбачення та технологічного ризику. Йонасівський імператив безпосередньо покладає етичну відповідальність на архітекторів віртуального суспільства (розробників, платформи, компанії Big Data). Їхні рішення щодо збору та використання даних мають бути оцінені не лише з точки зору поточної легальності, але й з точки зору довгострокових наслідків для приватності та автономії майбутніх поколінь користувачів. Його етика вимагає не просто захисту персональних даних, а захисту самої можливості цілісного та вільного людського буття, яке може бути зруйноване через неконтрольований технологічний детермінізм.

Хелен Ніссенбаум у роботі «Контекстуальна цілісність: приватність, етика та потік даних» [10] пропонує найвпливовішу сучасну філософську теорію приватності, яка долає недоліки традиційних моделей, таких як приватність та «право бути залишеним наодинці». Центральна ідея книги: порушення приватності не є просто несанкціонованим збором інформації, а порушенням контекстуальної цілісності. Ця цілісність підтримується дотриманням норм потоку даних, які визначаються двома ключовими параметрами:

1. Контекст, під яким розуміємо соціальну сферу, в якій відбувається взаємодія, наприклад, медичний, освітній, комерційний чи дружній контекст.

2. Контекстуальні норми, тобто правила, які регулюють акторів (хто передає, хто отримує), атрибути (яка інформація дозволена) та принципи передачі (з якою метою). Теорія Ніссенбаум може бути піддана критиці в аналізі віртуального суспільства, оскільки різні платформи та сервіси (соціальні мережі, робочі чати, державні застосунки) мають різні контексти. Те, що є прийнятним у контексті «дружньої» соціальної мережі (публікація фото), є неприйнятним у контексті «банківських» транзакцій. Етична відповідальність платформ полягає у підтримці контекстуальних норм і забезпеченні того, щоб дані користувача не були перепрофільовані або передані в інший контекст без його явної згоди та розуміння наслідків. Для користувача відповідальність полягає у свідомому виборі та вибудовуванні цих контекстів.

Об'єднання цих підходів Йонаса і Ніссенбаум дає міцну нормативну основу: перший визначає масштаб відповідальності (глобальність і майбутнє), а другий – механізм її реалізації (захист контекстуальної цілісності).

Результати дослідження. Практичне значення цього дослідження полягає у формуванні концептуальних засад для сучасної державної політики цифрових прав людини, етики алгоритмічного управління й розвитку цифрової грамотності. Обґрунтування «цифрового Я» як онтологічної категорії дозволяє переосмислити сучасні підходи до приватності, доповнивши правові конструкції GDPR нормами, що визнають приватність не лише юридично захищеним

правом, але фундаментальною умовою автономного існування суб'єкта у цифровій екосистемі. Це набуває особливої ваги у контексті регуляторних ініціатив Європейського Союзу, насамперед Digital Services Act (2022/2065) та Digital Markets Act (2022/1925), які встановлюють вимоги до прозорості алгоритмів, систем ризик-менеджменту та заборони маніпулятивних цифрових практик.

Значущість отриманих результатів підкріплюється емпіричними даними провідних міжнародних організацій. Так, згідно з дослідженням Pew Research Center (2023) [12], більшість користувачів визнають відчутний вплив цифрового нагляду на свої поведінкові моделі, що підтверджує феномен самоцензури та формування «цифрового паноптизму». Аналітика Oxford Internet Institute (2022–2024) [13] демонструє, що алгоритмічне таргетування, ранжування інформації та поведінкове профілювання спричиняють нерівність доступу до інформації та впливають на автономність прийняття рішень, що узгоджується з теоретичними положеннями про ризик редукції особи до «інформаційного ресурсу» в умовах наглядового капіталізму. Водночас рекомендації UNESCO (2021, 2023) [14, 15] щодо етики штучного інтелекту та цифрової трансформації систем освіти підтверджують важливість упровадження критичної цифрової грамотності, етичної культури взаємодії з даними та принципів превентивної технологічної відповідальності, передбачених, зокрема, Г. Йонасом.

Таким чином, результати дослідження можуть бути використані для розробки політик цифрової безпеки, алгоритмічної прозорості, систем моніторингу технологічних ризиків, а також для формування навчальних програм із цифрової етики та інформаційної автономії громадян. Отримані висновки не лише поглиблюють теоретичне розуміння сучасної трансформації суб'єктності, а й пропонують практичні нормативні та освітні орієнтири, необхідні для забезпечення сталості людської автономії у цифрову добу.

Висновки. Проведене філософсько-теоретичне дослідження онтології «цифрового Я» та етичної відповідальності за приватність у віртуальному бутті дозволило комплексно обґрунтувати критичну необхідність переосмислення класичних етичних категорій в епоху інформаційно-комунікаційних технологій. Мета статті була досягнута шляхом синтезу онтологічних, соціально-філософських та нормативних етичних концепцій.

Дослідження підтвердило, що під впливом технологій Big Data та алгоритмізації ідентичність індивіда зазнає фундаментальної трансформації (онтологічний зсув). Спираючись на концепції М. Гайдеггера та Л. Флоріді, встановлено, що «цифрове Я» функціонує як «інфорґ» (inforg) у Інфосфері, але водночас існує ризик його зведення до «Знаряддя» (Bestand) – ресурсу, готового до обліку та експлуатації. Це онтологічне зведення становить пряму загрозу для автентичності та унікальності індивіда.

Здійснена аксіологічна переоцінка приватності. Виконано перехід від застарілого розуміння приватності як «права бути залишеним наодинці» до її трактування як «контекстуальної цілісності» (Х. Ніссенбаум). Приватність обґрунтована не лише як правовий інститут, але як онтологічна умова для реалізації свободи волі та формування цілісної особистості у віртуальному просторі. Порушення приватності є порушенням не факту збору даних, а норм їхнього потоку між різними соціальними контекстами.

Сформульовано філософські підстави для нової етики, заснованої на «Принципі відповідальності» (Г. Йонас), що розширює етичну відповідальність. Цей принцип вимагає розширення етичних зобов'язань від етики дії до етики передбачення та технологічного ризику. Відповідальність покладається не лише на індивідуального користувача, а й на архітекторів віртуального суспільства (технологічні гіганти, розробники), чиї рішення мають оцінюватися з точки зору довгострокових і незворотних наслідків для автономії майбутніх поколінь.

У соціально-філософському вимірі проаналізовані механізми контролю (цифровий паноптизм М. Фуко) та мінливість ідентичності (плинна сучасність З. Баумана). Зроблено висновок, що втрата приватності – це не лише економічна проблема капіталізму нагляду, а й політико-філософська проблема тотального контролю, що змушує індивіда до самоцензури та спотворює його автентичне «Я».

Подальші перспективи дослідження вбачаються у розробці конкретних механізмів імплементації принципу контекстуальної цілісності у практику регулювання Big Data, а також у детальнішому аналізі етичної відповідальності штучного інтелекту як нового суб'єкта, що бере участь у конструюванні «цифрового Я» та ухваленні рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв Д. Роль Інтернет-мережєвих спільнот у становленні інформаційного суспільства в Україні. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1827/> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Девтеров І. В. Соціалізація людини у кіберпросторі : монографія. Київ : НТУУ «КПІ», 2012. 360 с.
3. Девтеров І. В. Характер соціальної комунікації в мережі Інтернет. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Харків : Видавничий центр НТУ «ХПІ», 2011. Вип. 3. С. 66–72.
4. Девтеров І. В. Цифрова нерівність у кіберпросторі. *Науковий вісник «Гілея». Збірник наукових праць*. Київ : ВІР УАН, 2011. Вип. 48. С. 309–314.
5. Коростильов Г. Л. Трансформація розуміння техніки в дослідженнях Мартіна Гайдеггера. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. № 32. С. 53–57. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/32_2021/10.pdf (дата звернення: 01.10.2025).
6. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарлза Е. Вінквіста, Віктора Е. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун. Київ: Видавництво «Основи», 2003. 79 с. URL: <https://archive.org/details/postmodernizm/page/n13/mode/2up>.
7. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / пер. з нім. Київ: Лібра, 2001. 400 с. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n28texts/jonas.htm> (дата звернення: 01.10.2025).
8. Кузнецов В., Кузнецова К. Цифрова етика відповідальності у працях Л. Флоріді. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2025. № 72. С. 117–127. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-11>.
9. Komova M. V., Peleshchyshyn A. M. The Concepts of Philosophy of Information by Luciano Floridi. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*. 2019. № 55. P. 11–23. DOI: 10.31516/2410-5333.055.02. URL: https://www.researchgate.net/publication/337030988_The_Concepts_of_Philosophy_of_Information_by_Luciano_Floridi (дата звернення: 01.10.2025).
10. Nissenbaum H. Privacy as Contextual Integrity. *Washington Law Review*. 2004. Vol. 79, Iss. 1. P. 119–158. URL: <https://digitalcommons.law.uw.edu/wlr/vol79/iss1/10> (дата звернення: 01.10.2025).
11. Ihde D. Technology and the Lifeworld: From Garden to Earth. 2nd ed. Bloomington: Indiana University Press, 1990. 225 p. URL: <https://iupress.org/9780253205605/technology-and-the-lifeworld>.
12. Pew Research Center. Americans' views on privacy, surveillance and data use. 2023. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2023/10/18/how-americans-view-data-privacy/> (дата звернення 30.10.2025).
13. Oxford Internet Institute. Annual digital society and algorithmic governance reports. University of Oxford. 2022–2024. URL: <https://www.oii.ox.ac.uk>
14. UNESCO. Recommendation on the ethics of artificial intelligence. 2021. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>
15. UNESCO. Guidance for AI and digital transformation in education. 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693.locale=en>

REFERENCES

1. Afanasiiev, D. (2010). Rol Internet-merezhevykh spil'not u stanovlenni informatsiinoho suspil'stva v Ukraini [The role of Internet communities in the formation of the information society in Ukraine]. Veche. Retrieved from <https://veche.kiev.ua/journal/1827/> [in Ukrainian].
2. Devterov, I. V. (2012). Sotsializatsiia liudyny u kiberprostorі [Human socialization in cyberspace]. Kyiv: NTUU "KPI". [in Ukrainian].

3. Devterov, I. V. (2011). Kharakter sotsialnoi komunikatsii v merezhi Internet [The nature of social communication on the Internet]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia*, (3), 66–72. Kharkiv: Vydavnychy tsestr NTU “KhPI”. [in Ukrainian].
4. Devterov, I. V. (2011). Tsyfrova nerivnist' u kiberprostorii [Digital inequality in cyberspace]. *Naukovyi visnyk “Hileia”*, 48, 309–314. Kyiv: VIR UAN. [in Ukrainian].
5. Korostylov, H. L. (2021). Transformatsiia rozuminnia tekhniky v doslidzhenniakh Martina Haideghera [Transformation of the understanding of technology in the research of Martin Heidegger]. *Aktual'ni problemy filosofii ta sotsiolohii*, 32, 5357. Retrieved from http://apfs.nuoua.od.ua/archive/32_2021/10.pdf [in Ukrainian].
6. Winkvist, C. E., & Taylor, V. E. (Eds.). (2003). *Entsyklopediia postmodernizmu* [Encyclopedia of postmodernism] (V. Shovkun, Trans.). Kyiv: Osnovy. Retrieved from <https://archive.org/details/postmodernizm/page/n13/mode/2up> [in Ukrainian].
7. Jonas, H. (2001). Pryntsyp vidpovidal'nosti: U poshukakh etyky dlia tekhnolohichnoi tsyvilizatsii [The imperative of responsibility: In search of an ethics for the technological civilization] (Trans. from German). Kyiv: Libra. Retrieved from <https://www.ji.lviv.ua/n28texts/jonas.htm> [in Ukrainian].
8. Kuznetsov, V., & Kuznetsova, K. (2025). Tsyfrova etyka vidpovidal'nosti u pratsiakh L. Floridi [Digital ethics of responsibility in the works of L. Floridi]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia “Filosofii. Filosofs'ki perypetii”*, 72, 117–127. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-11> [in Ukrainian].
9. Komova, M. V., & Peleshchysyn, A. M. (2019). The concepts of philosophy of information by Luciano Floridi. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 55, 11–23. <https://doi.org/10.31516/2410-5333.055.02>. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/337030988_The_Concepts_of_Philosophy_of_Information_by_Luciano_Floridi
10. Nissenbaum, H. (2004). Privacy as contextual integrity. *Washington Law Review*, 79(1), 119–158. Retrieved from <https://digitalcommons.law.uw.edu/wlr/vol79/iss1/10>
11. Ihde, D. (1990). *Technology and the lifeworld: From garden to earth* (2nd ed.). Indiana University Press. Retrieved from <https://iupress.org/9780253205605/technology-and-the-lifeworld>
12. Pew Research Center. (2023). Americans' views on privacy, surveillance and data use. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/internet/2023/10/18/how-americans-view-data-privacy/>
13. Oxford Internet Institute. (2022–2024). Annual digital society and algorithmic governance reports. University of Oxford. Retrieved from <https://www.oii.ox.ac.uk>
14. UNESCO. (2021). Recommendation on the ethics of artificial intelligence. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>
15. UNESCO. (2023). Guidance for AI and digital transformation in education. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693.locale=en>

Kuznetsov Vadym Serhiiovych

Master of Philosophy, Lecturer at the Cycle Commission on Combined Armed
and general education disciplines
Military Non-Commissioned Officers College
Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University
4A, Dynamivska str., Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0009-0006-5143-306X

ETHICAL RESPONSIBILITY FOR THE “DIGITAL SELF”: IDENTITY AND PRIVACY IN VIRTUALITY

Problem. The article examines the philosophical problem of the ontology of the “digital self” and the urgent necessity to develop a new ethical-legal model for preserving personal identity and privacy under the dominance of information and communication technologies and the expansion of the Infosphere. Traditional ethical and legal paradigms inherited from the analog era are

increasingly inadequate for regulating phenomena generated by Big Data, algorithmic governance, and pervasive digital surveillance. Privacy is shown to shift from an individual right to a fundamental ontological condition for the realization of free will and the formation of an authentic personality.

*The **purpose** of this work is to provide a philosophical justification of ethical responsibility in the digital environment, aimed at protecting the ontological integrity of the human self as it emerges at the intersection of physical and virtual realms. Special attention is paid to grounding the value of autonomy and authenticity in a context of intensified data extraction and digital profiling.*

***Methods.** To achieve this aim, dialectical and comparative approaches are applied in combination with ontological, axiological, and socio-philosophical analysis. The theoretical foundation includes M. Heidegger's concepts of technology and Bestand, L. Floridi's philosophy of information and notion of the inforg in the Infosphere, H. Nissenbaum's theory of contextual integrity of privacy, and H. Jonas's principle of responsibility.*

***Results.** The study finds that digitalization generates an ontological shift whereby the human "I" is compelled to function as an "inforg" integrated into the Infosphere. This condition entails the risk of reducing the individual to Bestand – an accounted, profiled, and exploitable resource within systems of surveillance capitalism, threatening the authenticity and inherent value of human existence. The concept of privacy is critically reinterpreted, and contextual integrity is defended as a more adequate ethical framework: violations of privacy arise not merely from data collection but from breaches of context-specific informational norms. Preservation of these norms becomes essential for maintaining ontological integrity. The analysis substantiates the need for an expanded digital ethics that shifts from individual action to anticipatory evaluation of long-term technological risks. It also highlights socio-philosophical consequences of digital surveillance – digital panopticism and fluid modernity – which engender self-censorship and erosion of the authentic self.*

***Key words:** ontology, digital self, Infosphere, inforg, privacy, contextual integrity, ethical responsibility, principle of responsibility.*

Дата надходження статті: 29.10.2025

Дата прийняття статті: 17.11.2025

Опубліковано: 26.12.2025